

ВЕСТНИК КАЗНМУ



НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

№ 2 2021

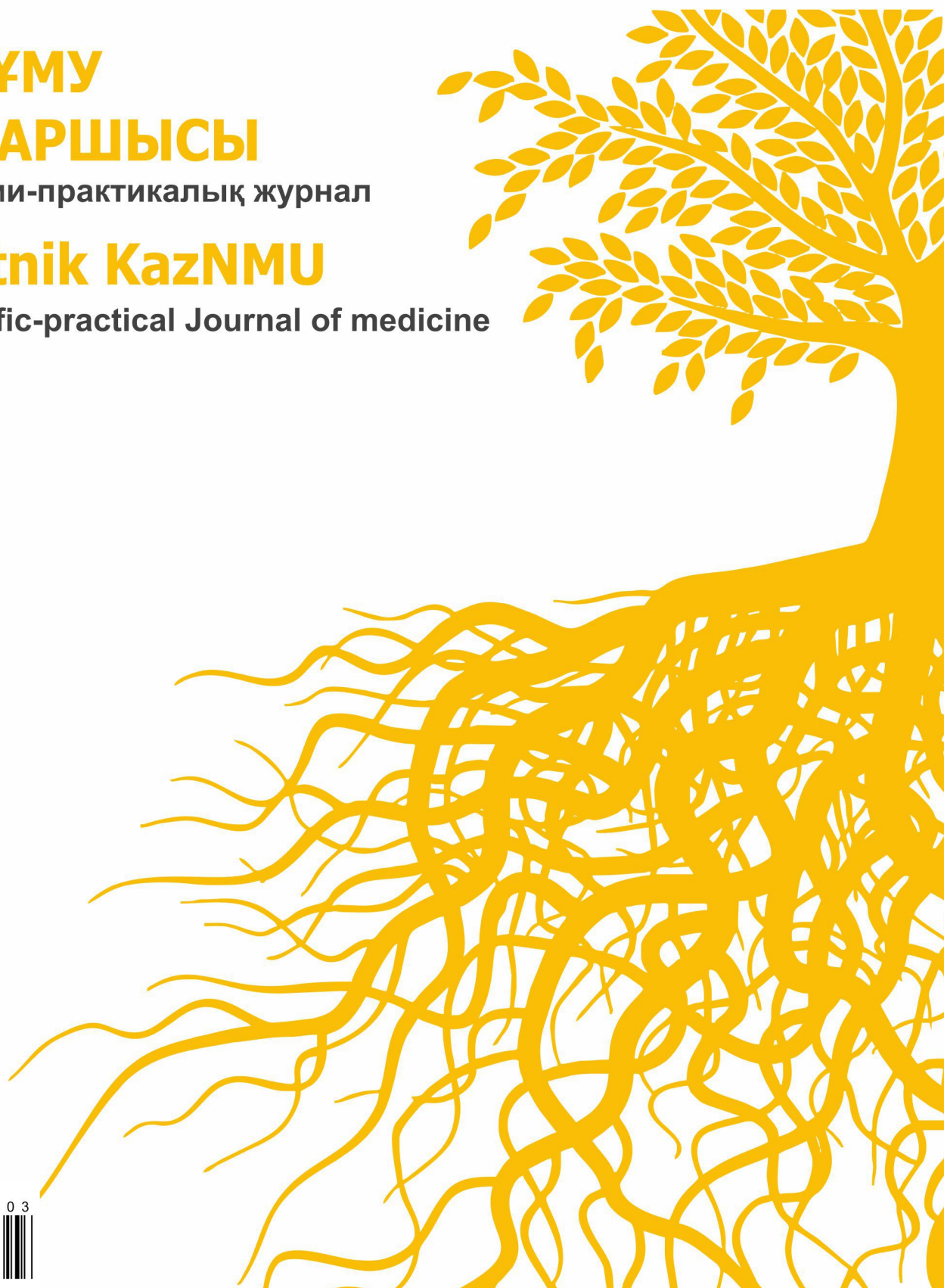
ҚазҰМУ

ХАБАРШЫСЫ

Ғылыми-практикалық журнал

Vestnik KazNMU

Scientific-practical Journal of medicine



ISSN 2524-0684



9 772524 068163

С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті

Казахский Национальный медицинский университет им. С.Д. Асфендиярова

Asfendiyarov Kazakh National Medical university

ВЕСТНИК КАЗНМУ



НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

КАЗАХСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІНІҢ

ХАБАРШЫСЫ

Ғылыми-практикалық журнал

VESTNIK KAZNMU

SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL OF MEDICINE

№ 2 2021

Журнал входит в перечень изданий,
рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК
для публикации основных результатов научной деятельности

Журнал основан в 2007 году
Минимальная периодичность
журнала 4 раза в год

Журнал 2007 жылы негізделген
Журнал жылына кем дегенде
4 рет шығады



С.А. Мұсабекова
Қарағанды Медицина Университеті,
Қарағанды қаласы, патология кафедрасы
E-mail: musabekova.s@mail.ru
+7 701 622 1762

ЛЕКЦИЯ: ҚАЖЕТТІЛІК НЕМЕСЕ ҚАЛДЫҚ?

Түйін: Жоғарғы медициналық білім берудегі қазіргі жағдай жаңа ақпараттық-коммуникативті технологияларды кеңінен енгізуді ғана емес, дәстүрлі түрлер мен оқыту әдістерін маңызды тексеруін де талап етеді. Автор ұзақ уақыт бойы білім берудің негізгі түрі болған лекцияның жоғарғы оқу орнының оқыту процесіндегі ролін, орнын және меншікті салмағын қайта ойлаудың жетілген қажеттілігіне көрсетеді. Мақалада семестрге дейін және семестр аяқталғаннан кейін медицинаны оқытқан кезде лекциялардың сұранысы мен оларды өткізудің форматы туралы мәселелерінен тұратын сауалнама нәтижелері көрсетілген. Медициналық жоғарғы оқу орнындағы оқу процесінде оқытылатындардың жаңа білім мен біліктердің қоры ретінде лекцияда деген ынталануы үдемелі төмендеп келетінін анықталды, алайда, осымен бірге, оқытудың тиімді әдісі ретінде лекцияларда жоғары қызығушылық тұрақты түрде сақталады. Негізгі қорытынды болашақ дәрігерлерді оқытқан кезде оңтайлы әдістер мен технологияларды таңдай отырып, дәстүрлі және жаңа тәсілдерді саналы үйлестіру керектігінен тұрады. Жанды қатынасты сандық қашықтықтан коммуникациялармен алмастыру қаупі адамдар арасындағы қатынастың жоғалуына, соның салдарынан болашақ мамандардың даралығын жоғалтуына әкеледі.

Түйін сөздер: лекция, оқыту әдісі, аралас оқыту, медицина, медициналық білім беру, оқыту.

Кіріспе:

Жоғарғы медициналық білім беру қазіргі таңда тұрақты талдауға және өзгеруіне тап болады. Тәлімгерлердің білімділігінің, бәсекеге қабілеттілігінің деңгейін арттыру және клиникалық ойлауларын дамыту үшін оқыту сапасын жақсарту бойынша медициналық жоғарғы оқу орындарына қойылатын талаптар жылдан жылға өсіп келеді. Қазіргі таңда болашақ дәрігерлерді оқыту кезіндегі көптеген өзгерістер мен жаңа енгізілімдер нақты жағдайларда оқыту керектігі туралы оқытушыларға қандай да бір нақты ұсыныстарын бере алмайды. Бірінші кезекте, көптеген пікірталастар оқушылар мен оқытушылардың оқу жүктемесінің сандар сағатын оқушылардың өзіндік жұмыстары жағына қайта таратумен байланысты болады. Екінші кезекте, өзгерістер көп ғасырлы дәстүр – оқытудың лекциялы-семинарлы түріне қатысты болды. Лекция – бұл медициналық білім берудегі оқытудың ең көп тараған түрлерінің бірі. Ол ғылыми білімдерін беру мақсатымен оқытушының аудиториямен қатынасу барысында тақырыпты ауызша беруден тұратын сабақ түрі болып табылады [1]. Жалпы алғанда, жоғары оқу орнындағы лекция – бұл оқу құралын немесе басқа да әдеби қорды жай ғана мазмұндау емес, бұл оқытушының ғылымның белгілі бір саласындағы ғылыми материалды жалпылауынан және жетілдіруінен тұратын жеке жұмысы [2]. Лекцияның мақсаты болып оқушылардың оқу материалын ұғып алулары үшін бағдарлау негізін құру деп әрқашан саналды [2,3]. Алайда, қазіргі жағдайда лекция қандай болуы керек? Бұл мәселе жоғарғы оқу орындарының көптеген оқытушыларында жиірек туындай бастады. Нәтижесінде: кейбіреулері лекцияларды жетілдіріп, олардың құрылымы мен толтырылуын өзгертіп, оларды дамытып жұмыс жасай бастады, кейбіреулері бәрін сол қалпы қалдырды, ал кейбіреулері заманауи ақпараттық және интерактивті технологияларды енгізу туралы ойлай бастады. Соңғы жылдардағы ақпараттық революция білім берудің және тұтынудың жаңа түрлері мен әдістерін бекітіп қана қоймай, бұрыннан бері қалыптасқан оқытудың және оқу процесін ұйымдастырудың мақсаттарын, қызметтерін, мазмұнын, әдістерін, тәсілдерін елеулі

өзгертуіне әкелді [4]. Құштарлығын жоғарылатып, өздігімен оқуды ынталандыратын оқу әдістері негізгі білім беруде және оқу деңгейін жоғарылатуға әкелетін күрделі ұғымдарды түсіндіруде нәтижелі болуы мүмкін деген ойлар айтылған болатын [1,5,6]. Сонымен қатар, дәстүрлі лекцияға қатысты көптеген кейіту сөздер айтылды. Зерттеушілер оқытудың лекциялық түрінің дағдарысы бірінші кезекте оқытудың осы түрі оқытудағы тұлғалық-бағдарлы және білікті-іскерлі әдістерінің қағидаттарына сай келмейтінімен шартталған, оған орай тұлғалы-мағыналы әрекеттегі маманның кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру білім берудің басым мақсаты болып танылады [2,3,7]. Бүгінгі таңда, жоғарғы оқу орнындағы классикалық лекция көрнектіліктің дидактикалық қағидатын іске асырудың заманауи түрлерінің бірі болып табылатын мультимедиялы таныстырумен бірге өтеді. Лекцияны дайындау кезінде ақпараттық нысандар көріністің бейне түріне ауыстырылады [8]. Осы қағидаттар естілген ақпарат көлемінің 12%, көрінген ақпаратты қабылдау деңгейін 25% дейін, ал екі түрді біреуіне қосарлаған кезде ақпаратты қабылдау деңгейі 70% дейін жоғарылайды деген пікірге негізделген [7]. Осында, оқытудың дәстүрлі лекциялы түрінің қарсыластары лектордың бірсарындылығы, аудитория енжарлығы және кері байланыстың жоқтығы секілді бірқатар кемшіліктерді атайды [1,2,9]. Осыған орай, ғылыми-педагогикалық әдебиетте лекция оқытуды ұйымдастырудың басқа түрлерімен алмастырылуы тиіс деген пікір бірнеше рет айтылған болатын. Алайда, лекциясыз оқушыларға ақпараттың кең алқабында бағдарды өздігімен табу, қайшы концепцияларды салыстыру, материалды жүйелендіру қиынға түсетінін ұмытпау керек. Сонымен қатар, лектордың оқушыларға эмоционалды әсері және сындарлы диалог оқытуда және болашақ мамандарды тәрбиелеуде маңызды роль атқарады [3].

Медициналық жоғарғы оқу орнында оқыту процесін ұйымдастыру саласында әдебиетті талдау оқушылар оқытушылармен бірге оқу процесінің негізгі қатысушылары болып табылатынына қарамастан, оқушылардың өздері үшін де лекциялардың



маңыздылығы туралы ақпараттың тапшылығын көрсетті. Оқу процесінің негізгі түрі ретінде лекция туралы оқушылардың пікірін білу, және болашақ дәрігерлер үшін лекцияны ұйымдастырудың қандай түрлері қызықты болуы мүмкін екенін түсіну өте маңызды.

Зерттеу мақсаты – медициналық жоғарғы оқу орнының оқушыларының оқу процесінің түрі ретінде лекцияға көзқарасын зерттеу, оқушылардың пікірінше лекцияның ең тиімді және оңтайлы түрін анықтау.

Материалдар мен әдістері:

Зерттеуді өткізу үшін сауалнама (анкета) өткізу үшін материалдары әзірленген болатын. 2021-2021 оқу жылының 1 семестрінде қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқитын, «Жалпы патология» пәнінде оқыған 2 курстың 253 студенті, «Органдар мен жүйелер патологиясы» пәнінде оқыған 3 курстың 127 студенті, «Сот медицинасы» пәнінде оқыған 5 курстың 64 студенті және «Қарағанды Медицина университеті» Коммерциялық емес акционерлік

қоғамының 21 резиденті жасырын сауалнамаға қатысты. Сауалнама оқуға дейін және семестр аяқталғаннан кейін өткізілді. Сауалнамаға келесі сұрақтар кірді: лекцияның мақсаты туралы, оның форматтары мен нәтижелігі, өткізудің мақсаттылығы, сапасы, кемшіліктері, кедергілері, лекцияның әр түрлі түрлері кезіндегі қиыншылықтары мен мәселелері, оқушылардың қанағаттанушылығы, кері байланыстың бар болуы және басқалары туралы. Алынған нәтижелерді талдау үшін қолданбалы статистикалық талдау әдістері пайдаланылды.

Сауалнама нәтижелері және талқылаулар:

Оқуға дейін және семестрден кейін өткізілген зерттеу нәтижелері 1 кестеде көрсетілген.

1 кесте.

Медициналық жоғарғы оқу орнында оқытындардың лекцияны қабылдауды талдау

Сұрақ	Сауалнама нәтижелері	Оқуға дейін, %	Оқуды аяқтағаннан кейін, %
Жоғары оқу орындағы лекция мақсатын көрсетіңіз	Ақпаратты жетімді және оңтайлы түрде алу	73%	3%
	Практикалық сабақтарда қажетті ақпаратты алу	25%	30%
	Сессияны тапсыру үшін қажетті ақпаратты алу	2%	67%
Лекциялар міндетті емес, өйткені маған келесілер жеткілікті:	Интернет-қорларынан ақпарат	27%	60%
	Оқулықтар мен басқа да оқу әдебиеті	9%	6%
	Пән бойынша Moodle жүйесіндегі электрондық курс	3%	1%
	Лекциялар міндетті	61%	33%
Мен лекция материалдарын (жартылай) өз бетімен оқи аламын	Иә	85%	35%
	Жоқ	10%	50%
	Жауап беруге қиналамын	5%	15%
Лекцияның қалаулы түрін көрсетіңіз	Дәстүрлі (лектор мен таныстыру)	15%	5%
	Өз бетімен оқыған материалды талдау (аралас технологиялар)	78%	25%
	Күрделі лекция	4%	28%
	Лекция-баспасөз-конференция	2%	32%
	Қосылған тапсырмалары бар лекция	1%	10%

Алынған деректерді талдаған кезде белгілі бір заңдылықтар қатары анықталған болатын. Оқушылар, әсіресе 2 және 3 курста оқытындар, оқу басталғанша дейін әдетте лекциядан қол жетімді және түсінікті түрде ақпарат алуды күтеді (73%). Алайда, семестр аяқталғаннан кейін, олар үшін

лекцияның басты мақсаты – практикалық тапсырмалар мен сессияны тапсыру үшін қажетті ақпаратты алу болды (30% және 60% тиісінше). Осылайша, семестр басында оқушылардың 61% лекциялар міндетті деп санап, электрондық оқу материалдары мен оқулықтарды тек ақпараттың



қосымша қоры ретінде санады. Ал семестр аяқталғаннан кейін оқушылардың тек 33% ғана лекция міндетті деп санады, жауап бергендердің көбісі (60%) оларға Интернет-қорларынан алынған ақпарат жеткілікті деп шешті. Оқу әдебиеті мен электрондық курс оқушылардың тек азғантай бөлігі үшін ғана жеткілікті болатынын атап кету керек (6% және 1% тиісінше). Лекциялар тек практикалық сабақтарда жақсы баға алу және емтихандарды табысты тапсыру үшін қажетті деп санайтын оқушылар үлесі оқу курсына тәуелсіз тұрақты жоғары болып қала береді: 37 %, 41%, 35% және 33 % - 2, 3, 5 курс оқушылары және резиденттер үшін.

Сауалнама нәтижелері семестр аяқталғаннан кейін оқушылардың пән бойынша теорияны оқу дайындығы семестр басымен салыстырғанда 35% дейін түсетінін көрсетті (85%). Оқушылардың 50% семестр соңында медициналық пәндерді өз беттерімен меңгере алмайтындарын түсінді. Жаңа ұрпақ стандарттары аудиторлық сабақтар сағаттарын төмендетуді және өз бетімен жұмысты көбейтуді ұйғарады, алайда, оқушылардың тек 35% ғана пән тақырыптары бойынша материалдарын толығымен немесе жартылай өз бетімен оқуға дайын. Қажетті оқу ақпараты (электрон қорлары, оқулықтар және т.б.) бар болған жағдайда олар тақырыпты өз бетімен түсіне алады деп ойлайды: 5%, 9%, 10 % және 11% - оқу курсына байланысты (тиісінше 2, 3, 5 курстар және резиденттер үшін). Осы дерек оқу процесі барысында оқушылардың өздігінен даму және өз бетімен оқу қабілеттерінің өсуін дәлелдейді, ал бұл кез келген жоғары оқу орынның негізгі мақсаты болып табылады.

Студенттердің абсолютті көпшілігі семестр басында (78%) өздігінен оқылған материалды талқылау түріндегі лекция форматы пайдасын қолдайды. Лекциялардың дәстүрлі түрі жауап бергендердің тек 15% ғана қызықтырады. Лекциялардың «ілгеріленген» түрі (күрделі лекция, лекция-баспасөз-конференция және қосылған тапсырмалары бар лекция) семестр басында оқушылардың тиісінше тек 4%, 2 % және 1 % қызықтырады. Лекциялық сабақтарды ұйымдастыру және өткізу түрімен байланысты нәтижелерді талдау кезінде оқу семестрінің соңында оқушыларда лекция-баспасөз-конференция, күрделі лекция және аралас технологияларға негізделген лекция секілді түрлерге жоғары жақтаушылық бақыланады (тиісінше 32%, 28% және 25%). Бұл медицина оқушылары үшін лекцияны өткізу түрі аса маңызды екенін дәлелдейді.

Зерттеушілер медициналық жоғары оқу орнында оқу процесі барысында танымдық (қызықтылық) күшіне байланысты лекциялар қажет деп санайтын оқушылар үлесі елеулі төмендейді және келесідей таратылады: 35 % - 2 курс оқушылары, 28 % - 3 курс оқушылары, 12 % - 5 курс оқушылары және 7% - резидентурада оқитындар. Лекцияға деген қызығушылықтың жоғалуы соңғы курсқа қарай көптеген оқушылар өздерінің болашақ мамандарымен анықталып, «олардың пікірінше, керек болмайтын ақпаратты» алып тастай бастайды. Осылайша, жауап бергендердің 14% лекция оларға мүлде керек емес деп есептейді: «бұл өз уақытын бос жұмсау». Олар соңғы курстарда «құрғақ» теорияны оқудан гөрі олардың болашақ мамандығы үшін практикалық дағдылар мен кәсіби қабілеттері маңыздырақ болады деп есептейді. Бұл деректі медициналық жоғары оқу орнын аяқтаған кезде оқушылар практикалық дағдыларға ие болудың аса қажеттілігін анықтауымен түсінуге болады. Алайда, медициналық жоғары оқу орнында оқу барысында оқушыларда лекциялық материалды меңгерудің қосымша құраддарында қызығушылығы жоғарылайтынын атап кету керек: күрделі лекция, лекция-баспасөз-конференция және қосылған тапсырмалары бар лекция тыңдаушылардан дайындықтың алғашқы деңгейі жоғары болуын талап етеді, өйткені, олсыз оқытушымен нәтижелі байланыс құру мүмкін емес. Мүмкін, осыған байланысты оқушылардың азғантай бөлігі ғана лекциялық сабақтың осы түрін таңдады (7% - 2 курс, 13 % - 3 курс, 21% - 5 курс және 32% резиденттер). Өткен семестр бойынша лекция түрін талдау және лектор мен оқушылар арасындағы кері байланысты бағалау 2 кестеде көрсетіліп, өткен семестрде сұралғандардың көбісі (97%) лекциялық сабақтың дәстүрлі түріне ие болды, бұл оқытушының оқу процесі барысында аралас технологияларды пайдалануға дайын еместігін дәлелдейді.

2 кесте.

Семестр бойынша лекция түрін талдау және кері байланысты бағалау

№	Сұрақ	Жауап түрі	Нәтиже, %
1.	Өткен семестр кезіндегі лекциялық сабақтың кәдімгі түрін көрсетіңіз	Дәстүрлі (лектор мен таныстыру)	97%
		Өз бетімен зерттелген материалды талқылау (аралас технологиялар)	2%
		Күрделі лекция	1%
		Лекция-баспасөз-конференция	0%
		Қосылған тапсырмалары бар лекция	0%
2.	Лектор мен оқушы арасындағы қарым-қатынас таңдаңыз	Нашар	12
		Белсенді	1
		Жоқ	87



3.	Лектормен кері байланыстың бар болуын көрсетіңіз	Бар	2%
		Жоқ	98%
4	Лектордан кері байланысты алу тұрақтылығын көрсетіңіз	Жоқ	98%
		Сирек	1%
		Тұрақты	1%

Әдетте лекциялар оқытудың электрондық құралдарын пайдаланумен өткізілетіні анықталды, алайда, олар толығымен интерактивті болып табылмайды. Оқытудың заманауи әдістері саласындағы мамандар оқытушыларға лекциялық сабақтың дәстүрлі түрін қайта қарастырып, заманауи ақпараттық технологияларды пайдаланумен интерактивті сабақты пайдалануды ұсынады [4,8]. Оқушылардың да пікірі кез келген түрдегі лекция қызықты болса және қойылған мақсаттарды шешіп, практикалық тапсырмаларды шешсе, аралық немесе соңғы аттестациялауды өткізуге көмектессе қызықты болатынын көрсетті: сұралғандардың 48 % лекцияларды жаңа білімдер мен дағдылардың қызықты қоры ретінде санайды, жауап бергендердің 40 % лекцияларға практикалық тұрғыдан қарап, оларды табысты оқу үшін оңтайлы құрал ретінде қарастырады.

Сұралғандардың көбісі (87%) оқыту процесінің қатысушылары арасында қарым-қатынастың төмен деңгейі мен кері байланыстың мүлде жоқтығын (98%) көрсететінін атап кету керек. Бұл заманауи медициналық оқу орнындағы лекциялар оқытудың бұрыңғыдай қарабайыр және стандартталған түрі болып қалатынын көрсетеді. Егер лекциялық сабақты оқу процесін өткізудің басқа да әдістерімен және тәсілдерімен салыстырсақ, лекция оқытушының дербес қасиеттеріне өте қатаң талап қоятынын көруге болады. Оның жеке қасиеттеріне лекция өткізудің табыстылығы байланысты болады [1]. Лекция кезінде лекторға, атап айтқанда, оның жүрісіне, қимылдарына, қол сермеуіне, ақпаратты беруіне, сыртқы келбетіне үлкен көңіл аударылады. Студенттік топтағы лектор өзіне деген және өз әрекетіне ішкі сенімділік, өзін-өзі қадірлеушілік, өз саласындағы білімге құштарлық пен шеберлік секілді көшбасшылық қасиеттерге ие болуы керек. Сонымен қатар, лектордың шешенге тән мықты және сенімді дауысы болуы керек [3]. Оған қоса, ақпараттандыру жағдайында медициналық жоғары оқу орнында лекция нәтижелілігін арттыру үшін оқытудың электрондық құралдарын пайдалану үмітті болып көрінеді. Заманауи лекциялар мультимедиялы таныстыруларды пайдаланусыз, бейнероликтерін көрсетусіз, интерактивті тақтаны пайдаланусыз мүмкін емес [8]. Жоғары оқу орнындағы оқыту процесінде мультимедиялы құрал-жабдықтарды пайдаланудың өзектілігі оқытушы тарапынан да, оқушы тарапынан да күмән туғызбайды. Алайда, заманауи техникалық құралдарды оқу процесінде сауатты пайдалану ақпаратты беруді одан әрі қызығырақ, естен кетпестік және одан әрі көрнекі етіп жасайды. Алайда, көптеген жағдайларда оқытушылар сабақты қолжетімді технологияларды пайдаланумен бірге өткізбейді [3,6]. Бұл лекцияны дайындауды жеткіліксіз етеді, олай болса, оқушыларға ойлағанды бермейді. Сауалнама көрсеткендей, оқытудың электрондық құралдарын

пайдалану дәстүрлі лекцияны интерактивті лекцияға аудармайды. Оқыту процесінің нәтижелілігін арттыру үшін электрондық құралдар оқушылармен нағыз диалогты қамтамасыз ету үшін пайдалануы керек. Белсенді және интерактивті әдістер елеулі дәрежеде тұлғалы-бағдарлы және әрекетті-құзыретті тәсілдердің қағидаттарына жауап береді, өйткені, олар оқыту ынтымақтастық кезінде өтетінін болжайды, осында оқытушы да, оқушы да оқу процесінің субъектілері болып табылады [2,9]. Лекция кезінде дәстүрлі ақпараттық толықтықты белсенді және интерактивті стратегиялардың уәждемелі эффектісімен ұластыру оқу орнындағы лекциялардың жоғарыда аталған кемшіліктерінен арылуға мүмкіндік береді. Осылайша, лекцияның интерактивті «ілгерінді» түрлері өзіндік жұмысты, оқушылардың ойлау әрекетін белсендетуге мүмкіндік беріп, оқытушыға кері байланыс алуға, оқушылар тақырыптың әр түрлі мәселелерін түсінуде қандай қиыншылықтарға тап болғандарын анықтауға, оларға материалды тереңірек түсінуге көмектесуге мүмкіндік береді.

Лекциялар түрлері бойынша бір-бірінен елеулі ажыратылатынына қарамастан, кез келген лекцияға қолданылатын жалпы талаптар бар. Олардың бірі - кері байланысты қолдау [4,5]. Тұрақты кері байланыстың бар болуының арқасында лекция барысында интерактивтілік феномені құрылады: оқушылардың лекцияға дайындығын тексеру немесе аудиторияға «сыбыр» алу үшін жүгіну, лекция барысында оқушылар қойған қызықты сұрақтарды бонус баллдарымен ынталандыру немесе лекция барысында конспекттерді қарау, ассоциативтік байланыстарды құру немесе теорияны тәжірибедегі үлгілермен сүйемелдеу үшін оқушылармен қатынасу, оқушыларға өз бетімен жалпылауды (қорытынды) жасауға немесе аудиторияның эмоционалды реакциясын бақылауға мүмкіндік беру кез келген лекция үшін өте маңызды. Оқу негізінен оқытушының нәтижелілігіне байланысты болады [6]. Әдетте оқу ынтымақтастық пен қатысу процесі болу керек.

Оқушылардың пікірін талдау нәтижесінде аралас технологиялар жағдайында оқу процесін жобалау мәселелерінде оқытушыларға көмек көрсету қажеттілігі атап өтіледі. Оқу процесін осылайша ұйымдастыру оқушылардың ынталануын жоғарылатуға және жаңа буынның стандарттары талап ететіндей оларды өз бетімен жұмыс жасауға үйретуге мүмкіндік береді.

Қорытындылар:

1. Оқытудың электрондық құралдарын пайдалана отырып, белсенді және интерактивті оқыту құралдарын енгізу жоғары оқу орнында оқытудың лекциялық түрін жетілдіруге, оның бірсарындылығы мен енжарлығынан өтуге, кері байланыс жүйесін орнатуға жәрдемдеседі.



2. Оқытушымен дұрыс таңдалған лекция түрлері қойылған дидактикалық мақсаттарға, тәрбие беретін және дамытатын тапсырмаларға жетуді, оқушыларда қажетті білімдер мен дағдылардың қалыптасуын қамтамасыз ететін қызықты оқу сабағын құруға мүмкіндік береді.

3. Медициналық жоғары оқу орнында оқу барысында оқушылардың жаңа білім мен дағдылар қоры ретінде лекциядағы қызығушылығы үдемелі төмендейді. Алайда, оқушылардың лекцияда нәтижелі оқу құралы ретінде қызығушылығы тұрақты түрде жоғары болып қала береді.

Тұжырым

Оқыту барысында оқу процесін ұйымдастырудың әр түрлі түрлеріне оқушылардың пікірін зерттеу сапалы

кері байланысты қалыптастыру үшін қажетті шарт болып табылады, бұл, ақырында, медицинаға оқыту кезінде оқу жүйесін дамытуға көмектеседі. Ешбір құралды мінсіз немесе әмбебап деп тануға болмайды деген деректі ескере отырып, оқытудың максималды нәтижелілігіне жету үшін оқытушы-лекторларға олардағы әдістер мен құралдарды іріктеу мен үйлестіруге мұқият қарау керектігін атап кетейік. Жоғары оқу орындарына жалпы алғанда отандық білім беру жүйесінің және жеке алғанда лекциялық оқыту түрінің барлық артықшылықтарын сақтап, көбейту үшін түрлендіру стратегиясын мұқият ойластыру керек.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Загвязинский В.И. Вузовская лекция в структуре современного учебного процесса // Образование и наука. - 2014. - №1(2). - С.34-46.

2 Давиденко Е.С. Активизация лекционной формы обучения в вузе // Современные проблемы науки и образования. - 2019. - № 5.; URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=29179> (дата обращения: 16.11.2020).

3 Afrasiabifar A, Asadolah M. Effectiveness of shifting traditional lecture to interactive lecture to teach nursing students. Invest Educ Enferm. 2019 Feb;37(1). doi: 10.17533/udea.iee.v37n1e07. PMID: 31083844.

4 Хурсанова Д. Х., Уста-Азизова Д. А., Абдуллаева О. Ю.. Структура проблемного обучения студентов в медицинских вузах // Молодой ученый. - 2017. - № 8 (142). - С. 374-376. - URL: <https://moluch.ru/archive/142/39963/> (дата обращения: 03.12.2020).

5 Кашкарёва А. А., Машкова Е. В., Бережная В. А., Реховская Е. О. Методы преподавания лекции в университете // Молодой ученый. - 2017. - № 2 (136). - С. 588-590. - URL:

<https://moluch.ru/archive/136/38004/> (дата обращения: 03.12.2020).

6 Matheson-Monnet, Catherine. (2008). The educational value and effectiveness of lectures. The Clinical Teacher. 5. 218 - 221. 10.1111/j.1743-498X.2008.00238.x.

7 Ратникова Л. И., Шип С. А., Мисюкевич Н. Д. Лекции в медицинском вузе - нужны ли они студентам? // Педагогика высшей школы. - 2016. - № 1. - С.100-104. - URL: <https://moluch.ru/th/3/archive/21/744/> (дата обращения: 03.12.2020)

8 Тимонина И. В. Мультимедийная лекция как современная форма управления учебным процессом в вузе // Педагогика высшей школы. - 2017. - №2(8). - С. 131-134. - URL:

<https://moluch.ru/th/3/archive/55/1987/> (дата обращения: 03.12.2020).

9 Alaagib, N.A., Musa, O.A. & Saeed, A.M. Comparison of the effectiveness of lectures based on problems and traditional lectures in physiology teaching in Sudan. BMC Med Educ 19, 365 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1799-0>

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Zagvazinskii V.I. Vuzovskaya leksiya v strukture sovremennogo uchebnogo prosessa // Obrazovanie i nauka. - 2014. - №1(2). - С.34-46.

2 Davidenko E.S. Aktivizatsiya leksionnoi formy obucheniya v vuze // Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya. - 2019. - № 5.; URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=29179> (дата обращения: 16.11.2020).

3 Afrasiabifar A, Asadolah M. Effectiveness of shifting traditional lecture to interactive lecture to teach nursing students. Invest Educ Enferm. 2019 Feb;37(1). doi: 10.17533/udea.iee.v37n1e07. PMID: 31083844.

4 Hursanova D. H., Usta-Azizova D. A., Abdullaeva O. .. Struktura problemnogo obucheniya studentov v meditsinskih vuzah // Molodoi uchenyi. - 2017. - № 8 (142). - С. 374-376. - URL: <https://moluch.ru/archive/142/39963/> (дата обращения: 03.12.2020).

5 Kaşkarëva A. A., Maşkova E. V., Berejnyaya V. A., Rehovskaya E. O. Metody prepodavaniya leksii v universitete // Molodoi uchenyi. - 2017. - № 2 (136). - S.

588-590. - URL: <https://moluch.ru/archive/136/38004/> (дата обращения: 03.12.2020).

6 Matheson-Monnet, Catherine. (2008). The educational value and effectiveness of lectures. The Clinical Teacher. 5. 218 - 221. 10.1111/j.1743-498X.2008.00238.x.

7 Ratnikova L. I., Şip S. A., Miskevich N. D. Leksii v medisinskom vuze - nujny li oni studentam? // Pedagogika vysşei şkoly. - 2016. - № 1. - S.100-104. - URL: <https://moluch.ru/th/3/archive/21/744/> (дата обращения: 03.12.2020)

8 Timonina I. V. Multimediinaya leksiya kak sovremennaya forma upravleniya uchebnym prosessom v vuze // Pedagogika vysşei şkoly. - 2017. - №2(8). - S. 131-134. - URL: <https://moluch.ru/th/3/archive/55/1987/> (дата обращения: 03.12.2020).

9 Alaagib, N.A., Musa, O.A. & Saeed, A.M. Comparison of the effectiveness of lectures based on problems and traditional lectures in physiology teaching in Sudan. BMC Med Educ 19, 365 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1799-0>



УДК 61(07)

С.А. Мусабекова

НАО «Медицинский Университет Караганды»,
кафедра патологии, г.Караганда

ЛЕКЦИЯ: ПОТРЕБНОСТЬ ИЛИ РУДИМЕНТ?

Резюме: Современная ситуация в высшем медицинском образовании требует не только широкого внедрения новых информационно-коммуникативных технологий, но и серьезной ревизии традиционных форм и методов обучения. Автор указывает на назревшую необходимость переосмысления роли, места и удельного веса в учебном процессе вуза лекции, которая на протяжении долгого времени являлась основным способом передачи знаний. В статье представлены результаты анкетирования, включающего вопросы о востребованности лекций и формате их проведения при обучении медицине, до и после окончания семестра. Установлено, что в процессе обучения в медицинском ВУЗе прогрессивно снижается

заинтересованность обучающихся к лекции как источнику новых знаний и умений, но, вместе с тем, сохраняется стабильно высокая заинтересованность в лекциях как в эффективном методе обучения. Основной вывод состоит в том, что, выбирая оптимальные методы и технологии при обучении будущих врачей, следует разумно сочетать традиционные и новые подходы. Опасность замены живого общения цифровыми дистанционными коммуникациями ведет к утрате человеческих отношений, и как следствие к потере индивидуальности будущих специалистов.

Ключевые слова: лекция, метод обучения, смешанное обучение, медицина, медицинское образование, преподавание.

UTC 61(07)

S.A. Mussabekova

NOJSC «Medical University of Karaganda»,
Department of Pathology, Karaganda city

LECTURE: NEED OR RUDIMENT?

Resume: The current situation in higher medical education requires not only the widespread introduction of new information and communication technologies, but also a serious revision of traditional forms and methods of teaching. The author points to the urgent need to rethink the role, place and specific weight of lectures in the educational process of the university, which for a long time has been the main way of transferring knowledge. The article presents the results of a survey, which includes questions about the relevance of lectures and the format of their conduct in teaching medicine, before and after the end of the semester. It was found that in the process of teaching at a medical university, students' interest in lectures as a

source of new knowledge and skills progressively decreases, but at the same time, a consistently high interest in lectures as an effective teaching method remains. The main conclusion is that when choosing the best methods and technologies for training future doctors, one should reasonably combine traditional and new approaches. The danger of replacing live communication with digital remote communications leads to the loss of human relations, and, as a consequence, to the loss of the individuality of future specialists.

Key words: lecture, teaching method, blended learning, medicine, medical education, teaching.

Мусабекова Сауле Амангельдиевна

кандидат медицинских наук, ассоциированный
профессор кафедры патологии НАО «Медицинский
университет Караганды», судебно-медицинский
эксперт высшей категории
г.Караганда,
ул.Ермекова 60-59,
тел. +77016221762
E-mail: musabekova.s@mail.ru

E.S. Boribay, N.Z. Akhtaeva, A.S.Nurmahanova, Y.Sh. Shayakhmetova, S.D.Ussubaliyeva
ECOLOGICAL MONITORING OF TECHNOGENIC POLLUTION BY MORPHOMETRIC INDICES OF DOMINANT PLANTS 215

Л.С. Кожамжарова, Н.Т. Аблайханова, З.Б. Есимсиитова, А.М. Мухитдинов, Е.Т. Аблайханов
БИОЭКОЛОГИЯ И КОМПОНЕНТНЫЙ СОСТАВ ЭФЕДРИНОВЫХ АЛКОЛОИДОВ У ВИДОВ E.EQUISETINA В ДЖУНГАРСКОМ АЛАТАУ 221

РАЗДЕЛ 3. ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ

R. Tlebaldin, M. Abirov, A. Zh. Mustafayeva, E. Ergeshov, Zh.N. Bissenbayeva
METHODS OF FORMATION OF PUBLIC SPEAKING SKILLS IN MEDICAL STUDENTS 228

R. Tlebaldin, M. Abirov, M.K. Zhelderbaeva, E. Ergeshov, Zh.N. Bissenbayeva
ACTUAL PROBLEMS OF OVERCOMING OF PSYCHOLOGICAL BARRIERS ON THE EXAMPLE OF STUDENTS OF MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS 232

Р.Р. Турумбаева, А.Ж. Шойбекова, Г.С. Кайракбаева
ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ. TBL –КІШІ ТОПТАРДА ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСІ 236

С.А. Мұсабекова
ЛЕКЦИЯ: ҚАЖЕТТІЛІК НЕМЕСЕ ҚАЛДЫҚ? 239

С.Ж. Уразалина, Н.Б. Байтасова, Р.М. Бердыханова
ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ 245

D. T. Adyrbekov, A.T. Akchin, M.K. Zhelderbaeva, Zh.N. Bissenbayeva, L.B. Abdulina
CASE-METHOD OF TEACHING IN THE SYSTEM OF MODERN MEDICAL EDUCATION THROUGH INTERACTIVE WEB TECHNOLOGIES 251

РАЗДЕЛ 4. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

М.А. Камалиев, С.Х. Алимбаева
ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЦИОНАЛЬНОМУ УПРАВЛЕНИЮ ПРОЦЕССОМ СНИЖЕНИЯ СМЕРТНОСТИ ОТ БОЛЕЗНЕЙ СИСТЕМЫ КРОВООБРАЩЕНИЯ 254

В.Б. Камхен, Ж.Е. Медетбек, А.Е. Ошибаева
ЭЛЕКТРОННЫЙ ПОРТФЕЛЬ (PORTFOLIO) ПАЦИЕНТА 258

Л.Т. Каракетова
ЭКОНОМИКА ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ 260

Л.Т. Каракетова
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ПАНДЕМИИ COVID-19 264

Н.А.Мақсұт, А.К.Текманова, К.К. Тоғузбаева, Э.И.Кусайынова, Ә.А.Елепберген
КАРАНТИН ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ САНИТАРЛЫҚ-ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАДАҒАЛАУ КОМИТЕТІНІҢ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ (ӘДЕБИ ШОЛУ) 269

Қ.М. Төлегенов, Д.А. Оспанова
МЕДИЦИНАЛЫҚ-САНИТАРИЯЛЫҚ АЛҒАШҚЫ КӨМЕК БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ КАДРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ БАСҚАРУ 276

Д.А. Попова, Э.Р. Давлетгильдеев, Е.Е. Ерланова, А. К. Абикулова
ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ СТУДЕНТОВ КАЗНМУ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ COVID-19 283

Л.К. Кошербаева, З.Р. Сагындыкова, Т.Б. Егеубаев
ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН БАҒАЛАУ КЕЗІНДЕГІ НАУҚАСТАРДЫҢ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУЫНЫҢ РӨЛІ (ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ) 289